

2008 registrirani kemični sredstvi Bayvarol in Perizin. Tako prvo kot tudi drugo bi smeli čebelarji uporabljati samo takrat, kadar v panju ni satov za pridobivanje medu. Glede na to torej uporaba teh sredstev zahteva, da satov iz družin, v katerih sta bili uporabljeni, prihodnje leto ne uporabimo za pridelavo medu, če želimo, da njihovi ostanki pozneje ne bi prehajali tudi v med.

### Kroženje voska

Zaradi ostankov kemičnih sredstev, ki so se nabrali v vosku, skušajo napredni čebelarji čim prej očistiti prvo posodo za med, to je vosek. Zato vosek, ki vsebuje

ostanke, pospešeno izločajo iz uporabe in ga nadomeščajo z voskom brez ostankov. Kljub priporočilom dobre čebelarjske prakse v okviru Kolektivne blagovne znamke Slovenski med kontrolirane kakovosti iz leta 1999 tega večina čebelarjev v Sloveniji, žal, še ne izvaja. Začetek izvajanja tega postopka otežujeta način čebelarjenja v AŽ-panju (prestavljanje zaleženih satov v medišče) in množična uporaba kemičnih sredstev za zatiranje varoj (Bayvarola in delno tudi Perizina). Kljub temu pa so posamezni čebelarji, ki se zavedajo pomembnosti čiste prve posode za med oziroma satja, tudi v Sloveniji že prešli na uporabo neobremenjenega voska. ■



## Kranjska sivka – najbolj medonosna čebela na svetu

Besedilo: **Tone Pogačnik**

V tokratnem sestavku bomo predstavili nekaj ugotovitev več svetovnih strokovnjakov o medonosnosti kranjske sivke, povzetih po izjemni knjigi Jova N. Kantarja: »Matica je pojem«. Prevod knjige v slovenski jezik je pripravil g. Franc Prezelj.

*Apis mellifera carnica* je po Ruttnerjevih podatkih razširjena na štirih velikih območjih, zato jo je opredelil na štiri ekološke tipe: alpski, banatski, makedonski in karpatski (Kantar, 2004).

Kranjska sivka je cenjena zaradi mirnosti, hitrega spomladanskega razvoja, manjšega propoliziranja, zgodnejšega prenehanja zaleganja (ta lastnost je zelo pomembna pri preprečevanju širjenja varoze) in dobre prezimitve. Adam Kerhle je po izjavi Suzan Cobey leta 1995 dejal, da je *carnica* izjemna čebela za zgodnje spomladanske paše, saj je pri spomladanskem razvoju boljša od večine drugih pasem medonosne čebele (Kantar, 2004).

Nekaj slabša lastnost kranjske sivke je njena naklonjenost k rojenju, ki je v veliki meri nastala v obdobju, ko je bilo rojenje zaradi trgovine z roji zelo donosno (Dreer, 1985 v Kantar, 2004). Tudi Freiser je po Riharjevih besedah leta 1976 izjavil, da se je rojilni nagon pri kranjski sivki razvil v obdobju trgovine s čebelami. Zato je rojilni nagon najbolj izražen pri slovenskih ekotipih *carnice*, nekaj manj pa pri drugih

ekotipih kranjske sivke. Prof. Kulinčević iz Srbije je leta 1998 ugotavljal, da se stanje tudi na tem področju zadnja leta zelo izboljšuje, predvsem zaradi uspešne selekcije (Kantar, 2004).

Kranjska sivka se zadnjih 130 let vse bolj širi po Evropi in po vsem svetu. V Nemčiji je popolnoma izrinila temno nemško čebelo, prof.

### Prednosti kranjske sivke pred drugimi pasmami čebel so:

- ima daljši rilček kot severnonemška temna čebela,
- zelo nerada zapušča satje z zalego in medom,
- pripravi velike zimske zaloge hrane in kljub veliko manjšemu številu čebel v primerjavi z italijansko čebelo dobro prezimuje,
- pri porabi zimskih zalog hrane je zelo ekonomična,
- spomladi se hitro razvija, izrablja zgodnje spomladanske paše in je zato zelo medonosna,
- zjutraj zgodaj izletava iz panja na pašo,
- več medu kot druge pasme prinaša tudi z bolj oddaljenih paš,
- med pokriva »na belo« (pod pokrovci je zrak), to pa je posebej pomembno za pripravo medu v satju,
- nabira veliko cvetnega prahu, propolisa pa ustvari manj kot kavkaška čebela.

Kulinčević pa meni, da tudi znani buckfaški križanec ni boljši in produktivnejši od kranjske čebele (Kantar, 2004).

V Nemčiji so testirali nemško, italijansko in kranjsko čebelo ter ugotovili, da je najboljša prav kranjska sivka. Na podlagi teh preizkusov so sprejeli odlok, da naj bi na območju Nemčije nemško črno čebelo zamenja kranjska sivka.

Ameriški raziskovalec Park je po Riharjevih besedah (leta 1976) od leta 1932 do 1936 primerjal po 12 družin kranjske, italijanske in kavkaške pasme. Kranjske sivke so povprečno nabrale po 79 kg medu na leto, italijanske 66 kg, kavkaške pa 53 kg. Bile pa so bolj rojive, saj so izrojile tri družine, italijanske čebele so dale 0,6 roja, kavkaške čebele pa 0,2 roja (Kantar, 2004).

Suzan Cobey je leta 1995 ugotovila, da rojenje kranjske sivke nikoli ni bil večji problem za čebelarje v dolini Vaca v Kaliforniji, če so imele čebele v obdobju svojega hitrega razvoja dovolj prostora (Kantar, 2004).

Kezić, Bubalo in Maja Dražić so leta 2003 v svojem referatu poročali, da je kranjska sivka cenjena po vsem svetu. Njene dobre lastnosti so vitalnost, hiter odziv na spremembe v okolju, mirnost, prezimovanje v manj številni družini in velika plodnost matice (Kantar, 2004).

Za potrditev dominantne vloge kranjice poglejmo še pglavltne značilnosti temne nemške čebele, kavkaške čebele in italijanske čebele.

**Temna čebela** živi v Zahodni in Severni Evropi ter v večjem delu Rusije. Ima nizek kubitalni indeks in kratek rilček. Ne roji veliko, na satju je mirna, je pa zelo napadalna. Med letom ima veliko čebel, prezimuje dobro, matica začne spomladi zalegati pozno, zato je njen spomladanski razvoj zelo počasen.

**Kavkaška čebela** je doma na hribovitih območjih Gruzije in na Srednjem Kavkazu. Spomladanski razvoj je dokaj hiter, poleti so družine močne in gredo močne v zimo. Čebele so mirne, satja ne zapuščajo in ne rojijo veliko. Njihova slabost je, da nabirajo veliko propolisa in močno lepijo satje. Med pokrivajo »na moko«, zato so pokrovčki temni in mastni. Zelo rade se zaletavajo v tuje panje.

**Italijanska čebela** je doma v Italiji. Zelo je razširjena v Ameriki, kjer so iz nje vzgojili veliko različnih križancev. Spomladanski razvoj je počasen. Poleti in jeseni razvije zelo močne družine in zelo močne družine gredo tudi v



Foto: Črt Kozlovič

zimo. Ker matica stalno zalega, potrebuje veliko zimskih zalog hrane. Italijanke ne rojijo veliko, zelo rade pa ropajo sosednje družine.

Iz vsega navedenega lahko sklenemo, da je kranjska sivka zelo dobra čebela, zato ni nikakršnih razlogov, da bi na naše območje uvajali katero koli drugo pasmo čebel. Enako velja tudi za križance, saj so prav tako slabši od naše avtohtone kranjice. Zato bi bilo zelo škodljivo na naše območje uvažati matice drugih pasem. Nasprotno pa prevozi na pasišča na območja, na katerih je dominantna kranjska sivka, veliko pripomorejo k izboljšanju kakovosti čebeljih družin v naših čebelnjakih. ■

Vir:

Kantar, J. N. (2004): Matica misaona imenica – uzgajanje matice na amaterskom pčelinjaku. Beograd: Tiro-Erc.